

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Bhutánske kráľovstvo

[Všeobecné informácie o krajine](#)

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

- analýza vývoja hospodárstva za posledný rok a porovnanie s predchádzajúcim rokom

Hospodárstvo jednej z najmenších a najmenej rozvinutých krajín je zameraná hlavne na poľnohospodársku výrobu, ktorá zamestnáva viac ako 60 % praceschopného obyvateľstva. Ekonomika Bhutánu je úzko spätá s Indiou, s ktorou má nielen najväčšie obchodné styky, ale odkiaľ prichádza do krajiny aj najviac finančných tokov. Bhutánske hospodárstvo prešlo významnými štrukturálnymi zmenami, v súlade s platným päťročným plánom rozvoja krajiny.

- HDP (vývoj, štruktúra), miera inflácie, miera nezamestnanosti, platobná bilancia, finančná pozícia, devízové rezervy, zahraničná zadlženosť, inflácia, očakávaný vývoj

V súčasnosti je ekonomický rast na úrovni 6,6 %. Vývoj HDP ukazuje nasledujúca tabuľka:

Rok	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
HDP v mil. eur	943	952	976	984
HDP per capita	3.900	4.200	4.498	4.768
Rast HDP v %	6,1	7,7	7,1	6

Štruktúra HDP: a) služby: 29 %
b) priemysel: 11 %
c) poľnohospodárstvo: 60 %

Ďalšie ukazovatele: a) inflácia: 8,5 %
b) miera nezamestnanosti: 4,2 %
c) platobná bilancia: 1,6 mil. eur
d) verejný dlh: 5,8 mil. eur
e) zahraničná zadlženosť: 1,1 mil. eur
f) devízové rezervy: 1,0 mil. eur

- štátny rozpočet, hlavné črty, prognózy vývoja

Príjmy: 238 mil. eur
Výdavky: 461 mil. eur
Rozdiel: - 223 mil. eur

- lokálna mena, výmenný kurz, história

1 Ngultrum (BTN) = 100 chetrums

Výmenný kurz (k 9.12.2011): 1 EURO = 69,25 BTN
1 USD = 51,76 BTN

- štruktúra zamestnanosti, počet obyvateľov pod hranicou chudoby

Poľnohospodárstvo: 60 %

Služby: 30 %
Priemysel: 10 %

Pod hranicou chudoby: 26 %

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

- charakteristika hospodárstva

Väčšinu svojich príjmov získava krajina z predaja energie najmä do severných častí Indie. Významný prínos pre krajinu má i vývoz uhlia, cementu a ferro-chemikálií. Poľnohospodárstvo sa skladá prevažne z naturálneho hospodárstva a chovu dobytká. Hornatý a miestami ťažko prístupný terén komplikuje a predražuje zamýšľaný rozvoj infraštruktúry. Vláda v spolupráci s medzinárodnými organizáciami pripravila celý rad reforiem, ktoré sa postupne realizujú, a od ktorých si vláda sľubuje rozširovanie výrobnéj základne a zlepšenie sociálnej starostlivosti.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

- WTO, OECD, EÚ, NATO a iné regionálne združenia

Po období dobrovoľného izolovania sa od sveta Bhután otvoril svoje dvere vonkajšiemu svetu vstupom do Universal Post Union v roku 1961. V roku 1971 sa stal členom OSN. Bhután má nadviazané diplomatické styky s 22 štátmi, vrátane EÚ. (So Slovenskou republikou oficiálne diplomatické vzťahy nemá). Bhután má honorárnych konzulov v 10 štátoch. Je členom v 45 medzinárodných organizáciách /OSN, WTO (Svetová obchodná organizácia), WTO (Svetová turistická organizácia), ESCAP, FAO, G-77, IBRD, ICAO, IMF, SAARC, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, WHO, IOC.../. Iba India a Bangladéš majú rezidenčné veľvyslanectvá v Bhutáne. Bhután má rezidenčné veľvyslanectvá – v New Delhi (pokrýva Nepál a Japonsko), Dháke (pokrýva Maledívy, Pakistan, Južnú Kóreu a Srí Lanku), Kuwait (pokrýva Bahrain), Bangkok a stále misie pri OSN v New Yorku a v Ženeve (pokrýva tiež Rakúsko, Dánsko, Fínsko, Holandsko, Nórsko, Švédsko, Švajčiarsko a EÚ ako celok).

PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

- systém riadenia zahraničného obchodu, inštitúcie, legislatívne normy

Systém organizácie a riadenia zahraničného obchodu a podpora exportu v krajine podlieha Ministerstvu obchodu a priemyslu Butánu, ktoré upravuje obchodnú, investičnú a daňovú politiku v krajine. (Ministry of Trade and Industry) Kontrolu nad devízovým hospodárstvom krajiny má Royal Monetary Authority of Bhutan. Táto inštitúcia pomerne často zavádza monitorovacie mechanizmy exportných a importných aktivít podnikateľských subjektov krajiny, zabezpečuje stabilitu meny, podporuje rast produktívnych zdrojov, upravuje otázky exportných pôžičiek komerčných bánk a zabezpečuje menové a úverové aktivity v krajine.

- daňový systém, dane, odvody, sociálne zafarazenie, mzdy

Daňový systém Bhutánu prešiel viacerými reformami. Prvá sa uskutočnila v roku 1960. Nasledovala ďalšia v roku 1989, ktorá bola inovovaná v roku 1992. Táto je platná dodnes. V Bhutáne existujú dve základné dane – Business Income Tax (BIT) a Corporate Income Tax (CIT). Obe vo výške 30 %. Daň z príjmu osôb vykazuje nasledujúca tabuľka:

Plat	Daň
0 – 100.000	0 %
100.001 – 250.000	10 %
250.001 – 500.000	15 %
500.001 – 1.000.000	20 %
Nad 1.000.000	25 %

V Bhutáne sa ďalej platia priame dane z motorových vozidiel, pôdy, nehnuteľného majetku, zdravotné a miestne dane. Ich výška sa pohybuje od 3 do 30 %.

- špecifiká podnikania v teritóriu, výhody a nevýhody podnikania v krajine

Každá firma, ktorá chce podnikat v teritóriu sa musí zaregistrovať na Regional Revenue and Customs Office (RRCO), ktorý vydáva licencie - povolenie na obchodovanie v teritóriu. Najpoužívanejšou metódou nákupu je forma tendrov, ktorá je zdĺhavá a administratívne náročná. Vzhľadom na obrovský administratívny aparát je plnenie kontraktu kontrolované veľmi podrobne a precízne a vyžaduje sa striktné dodanie požadovaných dokumentov a samozrejme aj množstva a kvality objednaných výrobkov. Väčšina dovozu sa realizuje formou tendrov alebo priamym nákupom štátnych organizácií.

- odkazy na internetové stránky, ktoré informujú o danej problematike

a) <http://www.asiatradehub.com/bhutan/tax.asp>

b) <http://bhutan.smetoolkit.org/bhutan/en/content/en/1858/Customs-Information>

c) http://www.businessbhutan.bt/?p=8552&utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=personal-income-tax-collection-increases-by-23-7-this-year

b) Systém podnikania v teritóriu

- inštitúcie, ktoré realizujú podporu, proexportné programy, hlavné projekty

Systém podnikania v Bhutáne je mimoriadne zložitý. Stručne ho možno zhrnúť do nasledovných bodov, ktoré je potrebné zrealizovať v procese zahranično-obchodnej operácie:

1. Získanie povolenia od Royal Bhutan Police o bezpečnosti a legálnosti obchodnej transakcie

2. Návrh predmetu podnikania (projektu) predložiť do Industrial Development Service Division, ktorá odsúhlasí vhodnosť pre bhutánsky trh

3. Zaregistrovať sa na Registrar of Companies

4. Získanie obchodnej licencie, ktorú vystavuje Regional Trade and Industrial Office, ktorý je priamo podriadený Bhutánskemu ministerstvu obchodu a priemyslu.

5. Požadanie o pridelenie identifikačného čísla, čo je potrebné za účelom daňových odvodov
6. Zabezpečenie si firemnej pečiatky a overenie podpisových vzorov
7. Otvorenie bankového účtu

c) Zmluvná základňa

Slovenská republika nemá s Bhutánom podpísanú žiadnu zmluvu.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

---

a) Priame zahraničné investície:

- objem PZI v krajine

Bhután je skôr „prijímateľom“ investícií, štátnych grantov a oficiálnej rozvojovej pomoci. Bhutánske firmy neprejavujú záujem o investovanie v SR. Obchodná spolupráca sa sústreďuje hlavne na tovarovú výmenu. Vláda sa snaží podporiť vstup PZI do krajiny. Investície v krajine sa realizujú prostredníctvom ministerstva obchodu a priemyslu.

Podrobnosti o investíciách je možné nájsť na:

http://www.nationalcouncil.bt/wp-content/uploads/2011/02/FDI_Review_2010.pdf

- odporúčané oblasti investovania, projekty regionálnej spolupráce a pod.

Pre potenciálnych slovenských investorov sa odporúčajú nasledovné sféry investovania:

- a) infraštruktúra
- b) stavebníctvo
- c) recyklácia odpadových súrovín
- d) vodné hospodárstvo
- e) energetika

b) Energetická politika krajiny

- Energetickú politiku krajiny upravuje Department of Energy, Ministry of Economic Affairs, Royal Government of Bhutan. Súhrnný materiál sa nachádza na:

<http://eneken.ieej.or.jp/data/2598.pdf>

- prípadný vplyv na energetickú bezpečnosť SR

Žiadny.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Uvedenej problematike sa venuje súhrnný materiál na webovej stránke:

<http://world.einnews.com/news/bhutan-science-technology>

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

- liberalizácia dovozného a vývozného režimu, pokrytie zmluvami so SR

Základná charakteristika ZO: Objem vývozu Bhutánu predstavoval v roku 2010-2011 čiastku 644 mil. €. Dovozy v tom istom období predstavovali 776 mil. €. Najväčším obchodným partnerom Bhutánu je India. Obchodná dohoda medzi oboma krajinami bola podpísaná ešte v roku 1972 na dobu 10 rokov s tým, že sa pravidelne v päťročných intervaloch obnovuje. India je zároveň najväčším donorom Bhutánu. Indická rozvojová pomoc tejto krajine predstavuje až 80% z celkovej zahraničnej pomoci poskytovanej Bhutánu inými krajinami.

Dohoda o voľnom obchode: Medzi Indiou a Bhutánom platí dohoda o voľnom obchode, ktorá zjednodušuje bezcolný dovoz. Táto má dlhodobú tradíciu. Pre ostatných dodávateľov sú v platnosti „Rules and Procedures of Import From Third Countries“, ktoré upravuje ministerstvo obchodu a priemyslu krajiny.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

- porovnanie vývoja za posledné roky, stručný komentár

Rok	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Export (v mil. eur)	408	432	644
Import (v mil. eur)	503	528	677

Bhutánska obchodná bilancia dosahuje pravidelné pasívum, čo je dané možnosťami a potrebami domácej ekonomiky. V minulom období prudko vzrástol tak objem vývozu, ako aj dovozu. Očakáva sa, že trend rastu obchodnej výmeny Bhutánu s inými krajinami bude i naďalej pokračovať.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

K rozhodujúcim exportným položkám krajiny patria: elektrická energia, drevo, cement, ovocné džúsy, džemy, minerály – najmä karbid vápnika, poľnohospodárska produkcia, oceľ, chemikálie a textilné vlákna. V dovoze do krajiny dominujú minerály, kovy, stroje a zariadenia, prepravné zariadenia, zariadenia pre telekomunikácie, anorganická chémia, nafta, osobné automobily, zariadenia pre poľnohospodárstvo a potraviny.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Z hľadiska teritoriálnej štruktúry exportu patrí medzi dominantných partnerov Bhutánu India, pričom podiel Indie na celkovom exporte krajiny predstavoval v roku 2010/2011 až 90 %. Nasleduje Bangladéš (5%) a zvyšok pripadá na ostatné krajiny sveta. Aj z hľadiska teritoriálnej štruktúry importu patrí prvá priečka Indii, pričom podiel Indie na celkovom dovoze krajiny predstavoval v roku 2011 až 55 %. Nasledujú Nemecko (23 %), Japonsko (3 %), USA (1%) a Veľká Británia (1 %).

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

Vzájomná obchodná výmena v tis. EUR:

ROK	2006	2007	2008	2009	2010	2011 1.- 8.
VÝVOZ SR	40	175	135	2	1	5
DOVOZ SR	0	0	0	7	5	1
OBRAT	40	175	135	9	6	6
BILANCIA	- 40	-175	-135	- 4	-4	4

Prakticky jedinou vývoznou komoditou SR sú výrobky z kameňa, sadry, cementu a keramické výrobky. Minimálny dovoz reprezentujú textilné výrobky. Vzájomný zahraničný obchod medzi krajinami je zanedbateľný.

- perspektívy rozvoja vzájomnej obchodnej spolupráce

Bhután má obrovský potenciál pre výrobu elektrickej energie z hydroelektrární. S predpokladaným potenciálom 30 tisíc MW je tento sektor považovaný za veľmi perspektívne odvetvie spolupráce. Za najperspektívnejšie odvetvia ekonomickej spolupráce možno označiť energetický priemysel, spracovanie dreva a priemyselné spracovávanie potravín.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

- obchodná prax - odporúčaný postup

Obchodná prax zodpovedá bežným obchodným pravidlám, pričom zohľadňuje určité špecifiká vyplývajúce z inej historickej, ekonomickej a kultúrnej tradície.

- špecifiká trhu, rozdielnosť mentality

Bhután je krajina, ktorá si úzko stráži tradície, kultúru a jednoduchosť domorodého obyvateľstva. (Internet zaviedla krajina až v roku 2000.) V krajine je niekoľko tzv. „zakázaných území“, do ktorých je povolený vstup len v čase hlavných festivalov na zvláštne povolenia.

- klasifikácia tovaru a kvalitatívne požiadavky na tovar

Kvalitatívne požiadavky na tovar sú dané už v kontrakte. Za kvalitu tovaru zodpovedá jeho výrobca, pričom všetky tovary musia zodpovedať tak bhutánskym, ako i medzinárodným normám.

- balenie, doprava, značenie tovaru

Vyžaduje sa kvalitné balenie, ktoré zodpovedá bhutánskym prírodným a dopravným podmienkam. Konkrétne podmienky sú zvyčajne vyšpecifikované v dopyte bhutánskeho importéra.

b) Kontaktné internetové adresy na príslušné inštitúcie

- a) www.moea.gov.bt – ministerstvo zahraničných vecí
- b) www.trade.gov.bt – ministerstvo obchodu a priemyslu
- c) http://www.economywatch.com/world_economy/bhutan/export-import.html - ekonomické informácie o krajine
- d) http://www.bhutan.gov.bt/government/index_new.php - všeobecné informácie o krajine
- e) <http://www.tourism.gov.bt/> - turistické informácie o krajine